

Svendborg

Fyns næststørste by ligger idyllisk ved det smalle Svendborgsund. Godt 30.000 mennesker bor i købstaden, der kendes fra 1229, hvor byens beskytter, kong Valdemar Sej, gav Svendborg i morgengave til sin svigerinde.

Bynavnet kommer af Swineburgh, der hentyder til svin og borg. Svinene kan være marsvin trækkende i flokke på vej til og fra Østersøen gennem Svendborgsund.

Nord for byen lå borgen Ørkild som tilhørte bispen i Odense. I løbet af 1800-tallet blev Svendborg berømt som søfartsby. Bl.a. blev rederiet A. P. Møller startet i byen. Over halvdelen af landets træskibstonnage løb af stabelen fra talrige småskibsværfter langs Svendborgsunds bredder. I dag lever byen bl.a. af at uddanne søfolk og af rederivirksomhed. Den smukke handelsby med den maritime atmosfære tiltrækker mange turister. I Svendborg kan du også opleve Naturama, som med lys, lyd og billeder leverer en moderne naturhistorie til voksne og børn.

Det Sydfynske Øhav

Øhavet syd for Fyn er ét stort, oversvømmet istidslandskab. Kun de højeste bakker stikker op over vandet og er blandt de 55 øer og holme der ligger spredt i havet. Det er formet af isen, der gled ind over området for 17.000 år siden. Isen kom fra sydøst, hvorfor mange øers hovedform er i retningen sydøst – nordvest. Øhavet har været foreslået som en dansk nationalpark på grund af sin værdifulde natur i form af lave land- og havområder, der giver plads til mange planter og dyr, især kystfugle.

Det Sydfynske Øhav

Færdsel og ophold på stien

Øhavsstien er lavet for vandrere og er markeret med afmærkningspæle hele vejen. På din tur beder vi dig vise hensyn og overholde nedenstående.

- Hele stien er åben for færdsel fra klokken seks morgen til solnedgang.
- Hunde skal føres i snor.
- Færdsel er på privat ejendom. Tag hensyn til ejerne, vær hensynsfuld, og smid ikke affald.
- Teltovernatning skal foregå på lejr- eller campingpladser eller andre steder, hvis ejeren giver lov.
- I tilfælde af jagt kan stien være lukket, men du vil på stedet blive informeret om en alternativ rute.

Transport

Du kan komme rundt på Sydfyn med FynBus, som har flere ruter til og fra området. Se køreplaner på www.fynbus.dk eller få yderligere information hos FynBus på tlf. +45 6311 2233.

Overnatning

Ønsker du information om overnatningsmuligheder kan du kontakte Sydfyns Turistbureau på tel. +45 6221 0980.

Du kan også besøge hjemmesiden www.visitsydfyn.dk eller www.detsydfynskeohav.dk.

Vil du vide mere?

Vil du vide mere om Svendborg & Omegns historie, kan du kontakte Svendborg Museum på tel. +45 6221 0261 eller besøge www.svendborgmuseum.dk. Du kan få mere information om Øhavsstien på www.detsydfynskeohav.dk.

Kolofon

Udgiver: Svendborg Kommune i samarbejde med Naturturisme I/S
Redaktion/tekst: Naturturisme I/S, Erik Møller Nielsen og Naturbureauet
Fotograf: Erik Møller Nielsen, D3-Profoto, Hans Erik Hjorth-Hansen, Cees van Roeden, Preben Eider
Forsidefoto: Præstens Skov
Kortgrundlag: Kort- & Matrikelstyrelsen – copyright
Layout/tryk: tryk team svendborg a/s

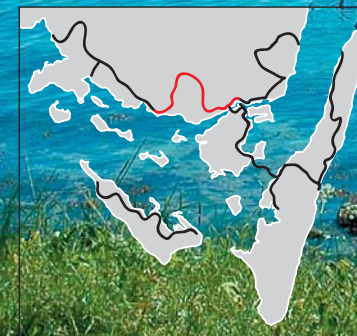

Øhavsstien

Fjællebroen - Egebjerg Bakker - Svendborg

30 km

Kort 2

– dage i blåt og grønt

Svendborg
Kommune

På tur i Egebjerg Bakker

Udsigt fra Egebjerg Bakker

Øhavsstien fra Fjællebroen til Svendborg – ca. 30 km

Denne del af Øhavsstien begynder i Fjællebroen, et gammelt udskibningssted, og slutter i Svendborg ved vejbroen over til Tåsinge. På denne del af stien får du lejlighed til at vandre langs med Sundet og ind over istidens landskab i Egebjerg Bakker nordvest for Svendborg for så igen at komme ud til kysten. Turen byder blandt andet på spektakulære udsigter over Øhavet, skove og store herregårdslandskaber. Folderen beskriver nogle af de seværdige oplevelser undervejs.

En oplevelse for vandrere

Øhavsstien bliver en af Danmarks længste vandrerruter med omkring 200 km. Stien er lavet for vandrere og forløber således kun undtagelsesvist på asfalterede veje. Når stien i løbet af 2007 bliver færdiggjort, vil den omkranse Det sydfynske Øhav.

Oversigt over Øhavsstiens forløb med angivelse af de 7 folderkort som udgives i forbindelse med stien

1 Udskibningsstedet Fjællebroen

Fjællebroen er anlagt som udskibningssted i 1764 af godset Rødkildes ejer. Godserne havde, udover købstæderne, ret til at handle. Den givtige færdsel med varer som eksempelvis kvæg, korn og træ foregik lettere over vand end over land. Omkring udskibningsbroen voksede en by, der i midten af 1800-tallet levede af fiskeri, søfart, skibsbyggeri og rederivirksomhed.

Der blev udskibet tømmer fra de nærliggende skove og stedet havde egen sejlskibsflåde, toldsted, motorfabrik, bådebyggeri, kro og bageri. Kroen findes stadig med sin oprindelige indretning og havnen er i dag en stor lystbådehavn.

2 Ringsgaard – spor fra stenalderen

I vandet ud for det kommunale renseanlæg ved Ringsgaard kan du finde oldsager af flint fra stenalderen. Overalt i Øhavet ligger stenalderboplader på 2-3 meters dybde, da havniveauet dengang var lavere og Øhavet var beboeligt land. Flækker, eller afslag, er spåner fra produktionen af flinteredskaber og dem kan du opdage langs med kysten, hvor de er ført ind i havstokken af strøm og storm.

3 Præstens særprægede skov

Stien går igennem en perle af en fredet naturskov, ejet af det lokale menighedsråd. Vindformede tjørne danner brynet ud mod Øhavet, men ellers er den lille skov præget af over 200 år gamle ege, navr, hassel og vedbend. Om foråret er bunden fyldt med stærkt lugtende ramsløg.

4 Syltemade Ådal – smal og dyb

Den fredede Syltemade Ådal er smal og op tyve meter dyb. Den øvre del er dannet af en smeltevandsflod, som østfra blev presset frem under isen. Langs Syltemade Å fører stien gennem ellesumpe og over afgræssede enge. Du kan om vinteren se vandstæren løbe under vandet for at fange insekter. Langs åen har der været 6-7 vandmøller. Øst for åens udløb i havet lå Ballen udskibningsbro. Den var en af de mange sydfynske ulovlige smuglerhavne, der i 1600-tallet brød købstædernes eneret til handel.

5 Kroen og Kirken – unikt by-miljø

Ved kroen og kirken i Vester Skerninge ligger et velbevaret landsbymiljø. Kroen er en af de gamle, kongelige, privilegerede landevejskroer hvor man i diligencernes tid søgte hvil og nattely. I øvrigt er Vester Skerninge en af Danmarks længste landsbyer. Der er udgivet en folder over Krovej i Vester Skerninge, som fåes på Sydfyns Turistbureau.

Syltemade Ådal

6 Ude på overdrevet – Bakkellundgård

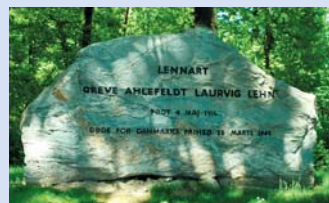
På dette offentligt ejede område kan du gå en flot rundtur. Udover flotte udsigter over dødislandskabet nord for Egebjerg Bakker, og Det Sydfynske Øhav mod syd, kan du se, hvordan naturen atter indfinder sig i området. Nu dyrkes ikke længere korn men natur og friluftoplevelser i området. Målet er, at der på sigt udvikles et overdrevslandskab. Overdrev er en sjælden naturtype på Fyn. Det findes typisk på sandende og bakkede jorder. Skal overdrevenes mange flotte blomsterplanter atter indfinde sig, skal det holdes lysåbent ved afgræsning med f.eks. kreaturer eller heste. Et godt afgræsset overdrev indeholder let 50 plantearter per kvadratmeter.

Krovej i Vester Skerninge

7 De mistede livet i kampen

Nord for godset Hvidkilde formes landskabet af mægtige bakker op mod Løvehaveskoven. Mange tidstypiske og velbyggede arbejderboliger for godsets folk ligger her spredt i det vidtstrakte godslandskab. I Løvehaveskoven passerer stien en mindesten for greve Lennart, der var en af lederne i den fynske modstandsbevægelse under anden verdenskrig og det kostede ham livet i 1945. Lidt

Mindesten for greve Lennart

nord for Hvidkildes ladebygning står en sten i den vestlige vejrabat. Den minder om en anden dansker, der mistede livet under den tyske besættelse af Danmark. Han blev skudt af tyskerne under en nedkastning af illegale våben fra allierede.

8 Hvidkilde - et gods og en hel egn

Hvidkilde Gods er det tredjestørste på Fyn. Godset er et traditionelt skovgodt, der ejer 21 km² fynsk muld, herunder 24 skove. Den smukke trefløjede hovedbygning i palæstil stammer fra 1742 hvor sidefløjene blev tilføjet den gamle hovedbygning. Godsets store og mægtige avlsbygninger vidner om godsets velmagtsdage.

9 Hvidkilde Sø - fugleparadis

Søen ved Hvidkilde er den smukkeste og største af en række søer, der ligger i tunneldalen vest for Svendborg. I den 66 ha. store sø ligger de skovklædte øer: Storeholm, Kirsebærholm og Lilleholm. Ved godset ses den lille Rønninge Vandmølle i brynet ved Amalielystskoven. Den kunne man sejle ind under når korn skulle afleveres eller mel afhentes. Der er altid mange fugle i søen. Om sommeren grågæs, fiskehejrer og toppede lappedykkere og om vinteren titusinder af troldænder og taffelænder. Herfra går det videre sydpå mod kysten, hvor du på den første lange lige strækning følger den gamle hovsti.

Hvidkilde Gods

10 En ål i landskabet

Undervejs passerer du den markante Egense Ås. Den snoede bakke kunne minde om en ål i det flade åbne land. En ås er aflejret af en flod af smeltevand. Den megen jord og ler i vandet efterlader en aflang, snoet bakke, når isen smelter væk.

11 Nedrevet landsby

Stien når Svendborgs sundkyst ved Lilleng. Her lå tidligere den lille Kogtved Landsby, men de sidste to gamle, stråttækte bindingsværksgårde måtte lade livet i 1993 for at give plads til moderne boligbebyggelse. Kun en lille idylliske vandmølle ved kysten blev efterladt.

12 Sct. Jørgens Kirke – kapel for spedalske

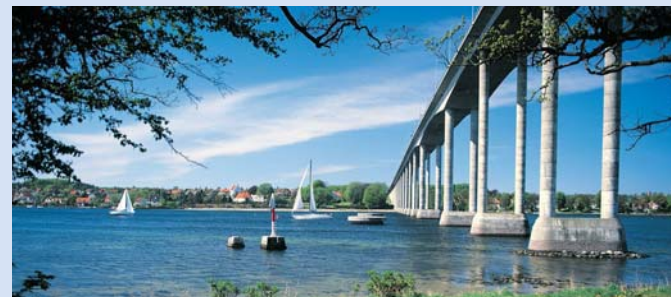
Den tidligere kirke på dette sted var et trækapel for de spedalske der blev anbragt på Sct. Jørgensgårde udenfor byens volde fordi ingen ville have de syge i byen. Herude blev de plejet af frivillige fra et religiøst broderskab. De spedalske levede af almisser og landbrug som Valdemar Atterdag havde skænket dem. Avlsgården hed Bydegård, der har givet navn til vejen der fører til den smukke og seværdige kirke.

Sct. Jørgens Kirke

13 Den slanke Svendborgsundbro

Den 1220 meter lange bro, Danmarks første søjlebro, blev i 1966 åbnet for trafik af den daværende tronfølger, prinsesse Margrethe. Samme dag standsede den intense sejlads med småfærger mellem lystbådehavnen og Vindeby. Broen er – sammen med Siø sundbroen og Langelandsbroen - den faste forbindelse til Tåsinge, Siø og Langeland.

Svendborgsundbroen

14 Svendborgs havne

Den ældste del af Svendborg Havn ser du for enden af Brogade – ”gaden til skibsbroen”. Ved det gule pakhuis ligger en træbro forbeholdt gamle, bevaringsværdige træskibe. Flere af disse træskibe tilbyder gennem Maritimt Center Danmark krydstogtsoplevelser i øhavet. Her er også den 250 år gamle købmands- og rederivirksomhed Baagøe og Riber.

15 Lyststedet Christiansminde

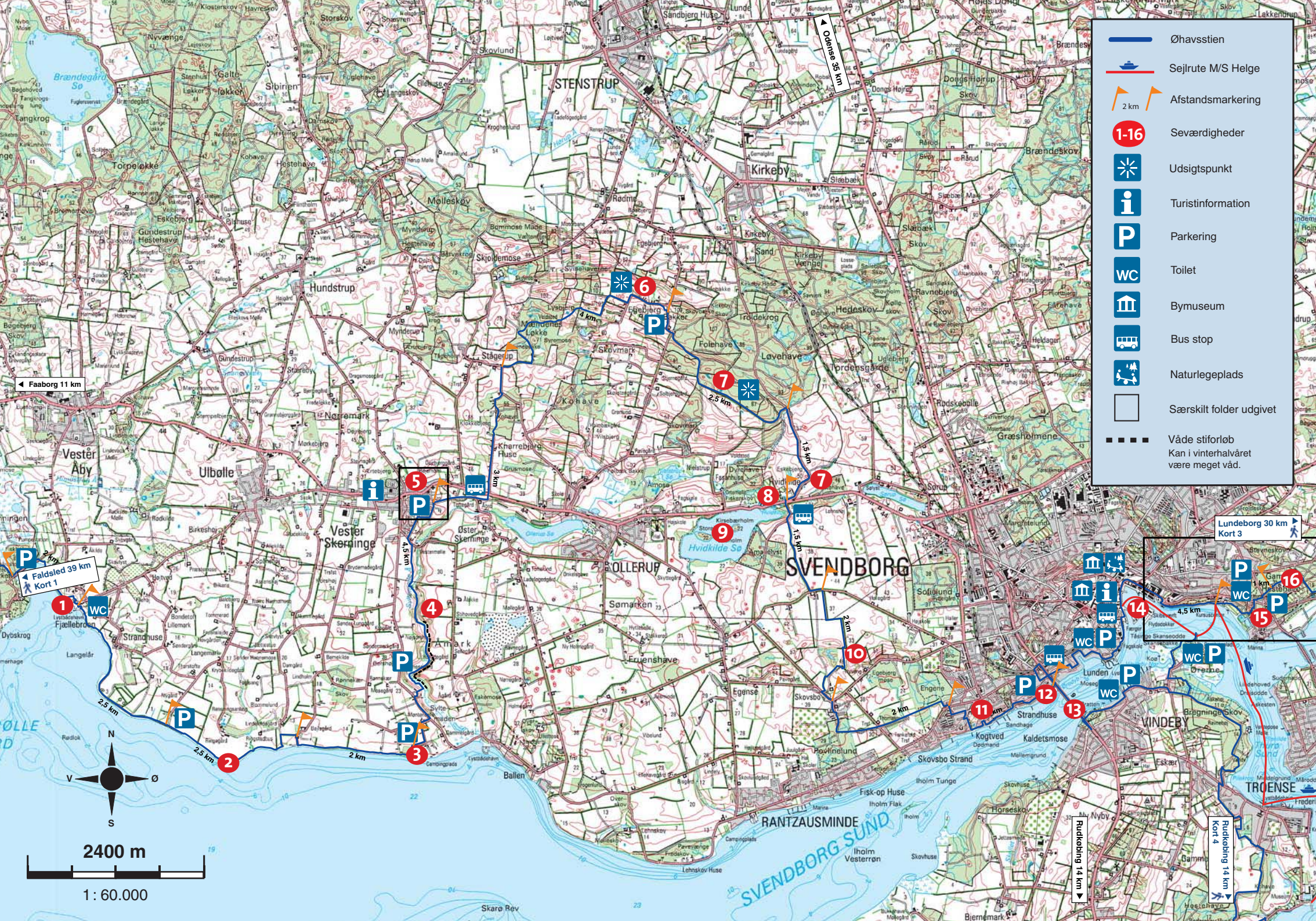
Hvor stien når vandet ved Svendborgs Nordhavn lå Øxenbjerg Værft. Fra 1833 til 1920 løb 77 træskibe af stabelen, her i blandt de største i Danmark. Ved Svendborgsunds bredder lå mange andre, mindre skibsværfter. Skoven på kystskrænten blev plantet for 200 år siden af Niels Juel fra Valdemar Slot og siden overdraget til Svendborg Kommune. Christiansminde er byens sommersted. Her er en velbesøgt badestrand.

16 Oldstidsgravene i skovrydningen

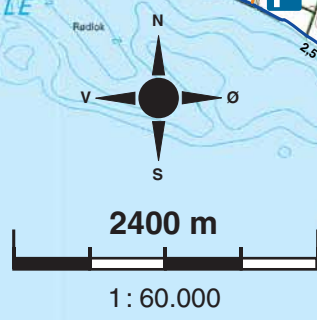
Nord for et tidligere kursuscenter ligger et sjældent landskab, fyldt med fortidsminder. 20 gravhøje fra ældre bronzealder (1800 – 1000 f.v.t.). Enkelte blev siden ødelagt, men mellem to af de større gravhøje er stadig en 4.000 år gammel hellekiste, et gravkammer af sten. Dengang var landskabet åbent og højene kunne ses vidt omkring. Svendborg Kommune har udgivet en folder over skovture fra Ørkild til Skårup Skovmølle.

Svendborg havn

- Øhavsstien
- Sejlroute M/S Helge
- 2 km Afstandsmarkering
- 1-16 Seværdigheder
- Udsigtspunkt
- Turistinformation
- Parkering
- Toilet
- Bymuseum
- Bus stop
- Naturlegeplads
- Særskilt folder udgivet
- Våde stiferløb
Kan i vinterhalvåret
være meget våd.

Faaborg 11 km

Faldsled 39 km
Kort 1

Lundeborg 30 km
Kort 3

Rudkøbing 14 km

Rudkøbing 14 km

Rudkøbing 14 km